

2301

2618, 4

הגשת תקציב משרד ראש-הממשלה

נאום ראש-הממשלה, ל. אשכול בכנסת
כ"ה באדר, תשכ"ד - 9.3.1964

אישי היושב-ראש, כנסת נכבדה,

שלא כמנהגי בשנים קודמות אני מגיש הפעם לביה תקציב קטן.
אולם אף שהתקציב כמשך שנים במצבה את תקציב המדינה, ואילו הפעם
אינני מדבר על מיליארדים, לא אקל ראש גם בתקציבו הצנוע של משרד
ראש-הממשלה שאינו עולה אלא לסכום של פחות מ- 16½ מיליון לירות.

הסקירה הכתובה על פעולותיו הרי היא לפניכם. אייחד הפעם
את הדיבור על כמה בעיות עיקריות שאנו מנסים למצוא את פתרונן
במסגרת המשרד.

קודם כל משהו על המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח, ~~שעבודתה~~
~~מיועדת בעיקרה המדע במדינה.~~

אפשר לשאול - והלא המחקר מתנהל כיום במדינה במוסדות שונים,
גם בחוץ מסגרת הממשלה וגם מחוצה לה. האם לא מוטב לנו שנקדיש את
מרבנו לפיתוח המוסדות הקיימים ולטיפוחם, ~~על-אנשים~~ ולא ניצור
מכשירים, ²³⁰¹ שמה נרבה כפילות?

~~בפני~~ - לדעתי אין כל אסון אם אנשים ומוסדות רבים עוסקים

באותה בעיה עצמה, בפרט - אם היא חשובה ודוחקת. במה דברים אמורים? - שכל אחד ואחד ניגש לפתרונה בגישה שונה. הרי אלפי אנשי מדע חוקרים למשל, את מחלת הסרטן, ואין איש קובל על הכפילות שבדבר. אם יש קובלנה, הרי היא זו: שעדיין לא נמצאה התרופה.

הבעיה איננה, איפוא, הכפילות אלא התיקשורה, התיאום והאירגון. אין רע בכך, שהוקרים שונים - או אף מוסדות שונים - עוסקים באותו עניין עצמו. ובלבד שיידע כל אחד ואחד מהם מה נעשה אצל חברו, מה השיג הוא, כדי שלא יחזור כל חוקר על מה שכבר נעשה במקום אחר.

וכאן, כאשר אנחנו מדברים על הכנון ועל קישור, כבר נגענו באחד המוקדים העיקריים של עבודת המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח.

הינה, אחת הפעולות החשובות שמועצה זו ביצעה השנה היא גיבוש חוכניה ארצית להפעלה מחקר לפיתוח התעשייה. את חשיבות הדבר אינני צריך להסביר לכם, חברי הכנסה. עצם רמת המחקר במדינה גבוהה למדי. השאלה המכרעת היא ניצול התוצאות למען המשק.

בחקלאות, למשל, יש לזה מסורה. החקלאות הישראלית התבססה על מחקר ולמדה להשתמש בתוצאותיו. די אם אזכיר את אקלומו של הבקר ההולנדי בארץ סובטרופית, את התפתחות המדגה, את גידולם של עצים טרופיים, ירקות חורף, אפ' איקלום סלק הסוכר בעונה מחאימה ועוד ועוד, כדי שחראו עד כמה קלטה החקלאות שלנו את השגי המחקר והפכה אותם להשגי משק.

לא כן בתעשייה. אם יש דוגמאות בתעשייה לקליטה מחקר חדש, הרי הן בעיקרן דוגמאות של העשייה הקשורה בחקלאות כגון: ייצור המבוסס על הדריס, ייצור דשנים וכדומה.

לפי הוכניתה של המועצה, שקיבלנו אותה ושכבר החקדמנו בהגשמתה, דאגנו קודם כל לכך ששמע הנעשה בעולם יגיע לידי התעשייה. הקימונו את המרכז לאינפורמציה מדעית וטכנולוגית.

כדי שהתעשייה תיהנה מחוצאות המחקר, חייבת היא עצמה לעסוק בו. לכן יצרנו את הקרן לייזום מחקרים, המממנת מחקר בתוך התעשייה.

אנו מתכננים להפעיל גם חברה לניצול המצאות שמחפידה לממן את פיתוח הסופי.

קיבלנו את המלצת המועצה להקים מרכז למחקר תעשייתי, החייב לראות את ייעודו בקידום התעשייה, בשיפור תהליכיה וביצירת תהליכי ייצור - ומוצרים חדשים. אנו מנסים לגייס לכך את עזרת האו"ם, ואני מקווה שנצליח להקים עוד השנה.

חשוב שנדע שלא נוכל להיות סמוכים בעניין זה על שולחנם של אחרים. מי שמבקש לקנות היום ידע בשוק, אינו קונה אלא ידע מיושן. וכי איזו תעשייה חיפרד מן הידיעות שנקנו לה בעמלה בטרם תנצל אותן היא עצמה? גדולה מזו. גם לגבי מחקר בסיס אי-אפשר להיות על חשבון הנעשה אצל אחרים; וזה הכלל: כדי שנוכל לקלוט ידע, צריך לקיים מחקר.

מחוץ לתחומי התיכנון, התיאום וההדרכה, תרשו לי להזכיר עוד שטח אחד בפעולת המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח. אני מחווך לייזומס, לאירגונם ולניהולם של מפעלי מחקר הדרושים לנו במישורין במפעלינו ההתיישבותי ובפיתוח הארץ.

במכון לחקר הנגב בבאר-שבע נסתיימו לא מכבר המחקרים על אפשרות ניצול מי התהום המלוחים שבנגב. שיטה חדשה פותחה על-ידי החוקרים שם, ועכשיו נעשה נסיון, שיימשך כשנה, כדי להיווכח אם אמנם האפשר לנו, שיטה זו לנצל את כל מי התהום המלוחים המצויים בנגב בקנה מידה גדול ובחנאים ממשיים, ולא רק במעבדה.

המכון חוקר מה הם התנאים הטובים ביותר לאיקלום אנשים בתנאי מדבר. איך אפשר למדוד את מידת איקלומם.

פעולה רבה נעשית שם לחקר השפעת המלח והיובש על הצמחים נעשים נסיונות לאקלם בנגב צמחים שהצליחו במדבריות העולם. אזכיר כאן עוד את העבודה על ניצול אנרגיית השמש, שנעשתה גם במכון זה וגם במעבדה הישראלית לפיסיקה. חשיבות משנה נודעת לכך מצד הסיוע לפתרון בעיותיהם של יישובים קטנים ומנותקים ממקורות כוח אחרים.

חלק גדול מן הדברים הללו הם ענפי מחקר שבהם יכולים אנו אולי לחרום לקידום המדע בעולם, לא רק תרומה ממשית אלא גם תרומה סגולית; כלומר תרומה שאיש לא ייטיב לחרום מאיתנו, תרומה שאיש לא נחלץ לה מלבדנו.

בבואנו להרחיב ולטפח פעילות זו נהקלים אנו בכמה וכמה

בעיות.

ראשית, נחוצים עוד חוקרים שיקדישו זמנם ומאמציהם למחקר לטובת המדינה. קשה להשיג את החוקרים האלה כיום. מסגרת ממשלתית איננה, בנוהג שבועולם, מרכז המשיכה הטבעי ביותר לחוקרים ולאנשי מדע. והמדובר לאו דווקא בתנאי שכר. לא תמיד מיתרגמת ההכרה בחשיבות המחקר לרשות המדינה להודעה של ערך החוקר בשרות המדינה. ממשלה אינה נוחנת פרופסורות. כללי מינהל ציבורי נגזרים לפי אמת מידה משלהם.

יש למצוא את תהרון גם להקמת עתודה של אנשי מדע וטכנולוגים המסוגלים לא רק לחקור אלא גם לנהל מחקר.

וחרשו לי, חברי הכנסת הנכבדים, להעיר עוד הערה אחת לסיום הפרק הזה.

בשטח המחקר, בוודאי יותר מאשר בשטחים אחרים, אין + אנו עם לבדד ישכון ובגויים לא יחשב. הבעיות הפוקדות עתה עמים בעולם כולו לא יפסחו גם עלינו. המקום המרכזי שרכש המדע והמחקר בעולם

כולו יחייב בסופו של דבר גם אותנו כשם שהוא כבר מחייב אחרים, לחשוב על אספקט המדע והמחקר, בכל בעיה העולה לדיון. אם כיום מיוצג האספקט של עניני חוץ בכל דיון העולה על שולחן הממשלה, הרי בוודאי לא ירחק היום שגם האספקט המדעי והמחקרי של כל בעיה יצטרך לבוא לכלל ביטוי.

פרושו של דבר אולי הפקדה שר מיוחד על עניני המדע והמחקר בארץ, כדוגמת מדינות אחרות.

הבעיות הכרוכות בדבר אינן פשוטות כלל ועיקר. בוודאי ייערך גם אצלינו אותו ויכוח שנערך עכשיו - למשל - באנגליה, מה מקומו של החינוך הגבוה, בין המשרד המטפל בעניני חינוך לבין השר המטפל בעניני מדע. בוודאי תישאל השאלה באיזו מידה כדאי לרכז החת גג אחד פעולות הנעשות כעת במסגרת משרדים שונים.

כל הדברים הללו לא ייפתרו במחי יד אחת ואף לא ביום אחד. אולם ברבות הימים בוודאי שלא נוכל להחמק מן הצד העקרוני של הבעיה, מייצוגו של המדע והמחקר בכל דיון רציני על בעיות הארץ, העם והמדינה. ואם יקום משרד למדע, הרי שהמועצה הלאומית למחקר ולפיתוח תהווה את גרעינו היסודי.

חברי הכנסת,

ברצוני לעבור עתה לשטח אחר והוא פעולה הממשלה בקרב המיעוטים.
לפני כשנתיים היה לי הזכות להודיע על "הוכניה חמש השנים לפיהוח
הכפר הערבי והדרוזי". כמה גילגולים עברו על ההוכניה הזאת. החילה
היה היקפה 55 מיליון ל"י. בשלב זה מדובר על 70 מיליונים, ועוד
היד נסויה.

עכשיו משנכנסנו לשנה החקציב השלישית לביצועה, יש לנו מד-
התקדמות מסוי, שנוכל לקבוע לפיו - בכלכלה, בהוכניות פיתוח,
בחינוך - מה הושג ומה כבר הדרך שעדיין עלינו לעבור.

ההוכניה, וכל מערכת מעשינו בקרב האזרחים הערביים והדרוזיים,
כנויות על מתן עדיפות לתשתית החברתי והמסקי, אינפראסטרוקטורה בלע"ז:
כבישים, מים חשמל וחינוך.

ממש באותה שעה, כשישבה ועידה פיסגה ערבית על המדוכה אין למנוע
מים מאדם, מארמה ומבהמה בישראל, ממש באותו שבוע עצמו, חנך שר החקלאות
שני מפעלי מים שיבניאו מים זורמים זו הפעם הראשונה, (אולי הייתי אומר
בפעם הראשונה אחר אלפיים שנה, אבל גם אז לא היו), לחוף אלפי בתים
ערביים בכפרים נוספים.

מספר 104 כפרים ערביים שהיו בשטח הסדינה עם הקמתה, לא היו
מים זורמים אף באחד מהם. כיום יש מים זורמים ביותר מהצויים. זו רק
דוגמא אחת ויריה המסך לכך.

לפיני כולנו עומדת דמותה של האישה הערבית הסוחבת מים על
ראשה. מפעלי המים מסחררים אותה מן העסל המפרך הזה. אולי יבוא,
בעקבות ההקלה הממשית, גם טווד מערכות חברתי סוקרב את האישה הערבית
למספר טווח זכויות.

יאסרה הדברים באוזני נשים ובנות טרבות הנוטאות עיניהן
למספר הראוי לאישה בת דורנו במדינה מתקדמת. נקודה כי לא ירחק היום
בו יתנו, האישה הערבית והבוער הערבי שומר הקידמה, את ידם לפיכוב
חברה חדשה בה תנוהרר האישה מעסלה המפרך ומנחיתות חברתית ותרבותית
גם יחד.

וזאת רק דוגמא אחת סיני רבות שבהן משתלבות הפעולות הכלכליות
והחברתיות זו בזו. כך מפתחת הכלכלה את החברה, והחברה - את התרבות.

דחיפה ועידוד ניתנו לחברות כלכליות ולגורמים שונים לעשות
למען פיתוחו של הכפר הערבי. כך למשל פיתח אח פעולותיו הבנק הערבי
הישראלי. חברות פיתוח בשיתוף הון יהודי-ערבי גירתמות לשיכונים
ולתקמת מפעלים.

בעקבות הנרות ציבוריות בכנסת פתה לפעולה זו גם חברת פרטיות
המבקשת להקים מפעלים מונים.

אני חייב לומר כאן דברים אחדים על הפולחן של לשכת היועץ
לנבני ערבים ודרוזים בסדר ראש-הממשלה.

אינני מתכוון לומר כי לשכת היועץ היא העושה את כל הדברים
הללו. מבחינת התקציב, המצאו, למשל, את הסכומים הנוגעים למפעלי
הפיתוח הטובים בתקציבי המשרדים הנוגעים בדבר. הם העושים את הפעולה.
וברצוני להביע כאן הערכה לסאמץ שהתקיימו ולהיטיבם שהעלו.

הפקידה של לשכת היועץ היא לחבוט, להפחיל, להדריך, לעודד
לעזור בתוכנון ולהאמץ.

היועץ סמך ארזן לתביעות, למענות מנוטות ואמיתיות גם יחד.
הוא המגיים את תמיכה ראש-הממשלה בדרישות שיש להן צידוק.

בנאומו בכנסת ב-21.10.63 היתה לו ההזדמנות להרחיב את הדיבור
על התוכנית לפיתוח הגליל. זהו מפעל פיתוח לכל הגליל, יהודים ונבי
המיעוטים גם יחד, אלה היושבים בו ואלה שייחורוספו אליהם. זהו בסדרת
יטובה לנשכחים מאין דרכים, תאורה ומים.

הפיתוח יקח את הישובים הקיימים ואת היישובים שיבואו. הוא
יתפסם על החקלאות, על המלאכה ואולי גם על התרופה, אם אך יהיו
התושבים מסוגלים ומוכנים לקולפה.

סה שהייתי רוצה להטעים עכשיו הוא שהנסיון שנרכש, למשל, בחבל
לכיס, או באזורי ההייטכום אחרים עומד עכשיו לרשות התוכנית לפיתוח
הגליל על בעיותיו הקשות.

כולנו זועזענו מטבת החצבת ההוכו בה ילדי כפר גלילי אחד. ולא
רק שטום שמתו ילדים בחרדנו. כל אחד מאתנו שהוא או לכנים ולננוז אינו
זקוק למילים כדי להסביר זאת. מות ילדים היכה גם בישובים אחרים, גם
ישובים יהודיים. אלא שבמקרה זה, פברו ימים רבים עד שבכלל בודע הדבר,
עד שחודש הקטר עם הכפר המנותק מאין דרך.

את הכנים יכולים אנו לכלול. סלפון יכולים אנו להחקין.
חובת של המטלה לואנג שתואי החיים בכפרי ישראל, עבריים, ערביים,
דרוזיים, - בכל הכפרים - לא יפגעו מחסה ביהוק. אולם אין אנו יכולים
לבטא דאגה זו אלא ביצירת הכלים. החיבור וההתקדמות החברתית חייבים
להכשיר את האדם שישתמש בהם לרווחת ביתו ולפונת הכלל, או אם שיתגבר
על חוסר כלים.

הרבה תלוי בקליפת המאמצים שלנו על-ידי האוכלוסיה עצמה. יש
איזה פרוב עממי על הפסוק, "ד' יילחם לכם ואתם תחרשו". הפרוב הוא -
ד' ייחן לכם לחט, אולם אתם חייבים לחרוש.

הנעיה כאן היא עידוד היוזמה בקרב אוכלוסיית הכפרים הערביים והדרוזיים עצמה. אם עדיין לא הישגנו את כל הדרוש, למשל, באירגון סוניציפאלי של היישובים הללו, הרי זה לא סגום שהממשלה לא ניסתה לעשות כל מה שביכולתה. מחובתי לפנות בדברי אל יושבי הכפר הערבי והדרוזי. אין להטיל את כל היתב על הממשלה לבדה. לשם פיתוח דרוסה התפתחות. דרוסה בכונות טאורגנת לעזרה הדדית ועצמית של התושבים, לא פתח מאטר החלפות של מתכננים. לא דיי שהפרה רוצה להיבזק. בריך שהפעל יהיה סמוגל ליבזק.

אם לא יבוא המסד החברתי בקרב הכפרים עצמם, תכנן עלינו המלאכה מארד. וינאמר כאן לדור הצעיר המתחנך לפי מושגים של מדינה חדשה, שלא יחביש בכפרו ולא ייסוב אותו. על הנוצר הערבי המשכיל להפנות את פניו אל העם ולהסות שכם כדי להעלותו ולשלווהו שילוב באמן בחיי המדינה.

פעולה נוספת הקרובה לנושא זה, והמיועדת להפלאה רמת ההוראה בקרב הסיוענים, היא תחילתם של שידורים לבתי-ספר בערבית. אבי מקווה שנגיע לכך בקרוב. רגש התלמיד הערבי יתנה מן הברכה של העשרת הכלים הפוסדים לרשות בית-הספר.

לפני כשבוע, הונחה אבן יסוד לנית עדרש למורים ערביים. ^{קא/א} _{בדד} לתרבות ולאמנות פועלת ועדה לעבוי מיעוטים הונה בדבריה כמו ספרות, מילגות, העשרה הדדית יהודית ערבית בצכסי תרבות ועוד.

ובקשר לכך לא הייתי רוצה לפסוח על פעולה אחת של לשכת היריעה
לעניני ערביים והיא עידודם של מכשירי קירוב בין שני העמים, את זאת
מגמה מזרחית בנתי-ספר, את אלו השתלמויות, את זאת הפגשת נוער שני
שני העמים ונקווה להמשיך לכך.

ולא אוכל לסיים פרק זה בדברי בלי להעלות בקודה החוזרת ועולה
בכל דיונינו כחוקם המיעוטים, אולם לזרות זאת (ראולי דווקא משום כך)
צריך שהדברים ייאמרו. כוונתי לעניין הסטטל הצבאי. לפני כחמישה
חודשים נכנסו לתוקפם התיקונים שביטלו את הצורך ברשימות תנועה לגבי
כמעט 90% מן החושבים שבאזורי הסטטל. מעשה זה הולם מה שאמרנו כל
השנים: אין הסטטלה רואה את קירטו של הסטטל הצבאי כמטרה בפני עצמה.
זהו אמצעי הכרחי לבטחון המדינה. אנו מקווים כי התפתחות החיים חובקת,
כי התמורה הגדולה שתוללנו הייתה למנוח המדינה ובטחון כל ירוביה.
במידה שיאפשרו זאת תבאי הבטחון, במסין במסצוס והגבלות באזורי הסטטל
הצבאי.

חברי הכנסת,

אשרתי בראשי דבר כי הקצוב ששרד ראש-המטלה הוא קצת פחות
מ-16 וחצי מיליון לירות. כשליש מן הסכום הזה הוא הקצוב לעניני
תיירות. כבר בשנה שעברה היו הכנסות התיירות $8\frac{1}{2}\%$ מהכנסות היצוא
של המטק. וזאת מלבד חברות התעופה והספנות הלאומית שלנו. התיירות
היא הדאטונה בין שני היצור לגבי הערך המוסף שלה - 73%.

התפתחות רבה עברה על התיירות בכלל, ובמיוחד בארצות אירופה, התפתחה תיירות נוסע רבתי, והתחזקה אגן היס התיכון המזרחי הוא גדולה מאד, יש עמים אחרים, שאין להם בעיות ביסחון חסרות כל-כך, שאין להם בעיות התיישבות ופיתוח, והם יכולים להקדים אמצעים גדולים הרבה יותר למטיחת תיירים; סטודנטים ועד פיתוח בפנים הארץ, עלינו לעמוד בהתחרות זאת, וחברת התיירות עומה בענין זה כמיטב יכולתה.

נזכיר כאן עוד את שיתוף הפעולה של חברת התיירות עם גורמים מקבילים בארצות אחרות ואת הופעתה הגוברת כגורם מייצג למדינות ידידותיות. ויתכן שיש מקום לחוק תיירות, שבמסגרתו יוכלו לפעול ביאות ולהתפתח ענפי התיירות השונים.

יש גם בעיה של הרזלת הנוסיעה לארץ בפועל מעט. לאור בסיון החודשים האחרונים ארזבים אנו לבדוק בדיקה סתמית אם די התקדמנו בענין זה. יש, כידוע לכם, חילוקי דעות סבביין כמו מיסות סקר, ועניין זה עומד לבדיקה מחדש. לאור הוסיון של עונת התיירות האחרונה.

בשנת אחר של עידוד תיירות עסקית התקדמנו לא מעט. וזהו איכסון זול, כגון במחנות נופס, כחצי הארחה כקיינוצים ובאכסניות נוסע, התקדמות בשטח זה בולטת כסובן הרבה פחות לעין סבביית סלונות פאר ולכן גם מדברים עליה פחות. אולם היא מצוייה.

בתוך דיון כזה על הצד המסקי והאירגוני של התיירות, אל לנו
לשכוח דבר שהוא אולי, העיקרי: את התיירות כמבצע הסברה אדיר, הסברה
ציונית והכאן דבר המדינה לעולם גם יחד.

קשה להעלות על הדעה שיש אמצעי אחר שיוכל להסתוות עם התיירות
כמכשיר הסברה. כולנו יודעים על בעיית העלייה של יהודי ארצות הברית.
העלייה משם אינה גדולה אולם התיירות גדולה. אולי, כך על כל פנים
עלינו לקרות. תהיה התיירות לרבים מהם הגשר לעלייה להם ולבניהם. אינו
יודע אם את כולנו החכים אורה של ארץ-ישראל. אבל אולי יש בר, כפי שאמר
הסיר, "איזה משהו". משהו המסאיר את אותותיו ביהודי הבא לכאן, הרואה
את הארץ, את אנשיה ואת מעשיהם. אבל גם לגבי התייר שאינו יהודי, אין
דומה מראה עיניים למשפט ארזניים. כל הסברה, כל פרסומת כל הוצאה,
כל מדפה בעיתונים גדולים, אינם יכולים להסתוות לשבוע אחד, לא, אפילו
ליום אחד. בתוך הארץ עצמה.

כמו בכל שנה, נפחחו גם השנה לתיירים ולאזרחי ישראל גם יחד
גנים לאומיים חדשים. עם התפתחות הפעולה הזאת, הוקמה עכשיו רשות
הגנים הלאומיים וזהו מאורע נשמה זה.

לעניין זה, של שיפור נוף הארץ, צמוד דבר שימורם של אחרים
היסטוריים. בודאי שומעים אתם, כמובן, טוב ערב, בחודות השפה תשע
ב"קול-ישראל", את התחזית המיוחדת למשלחת החופרת במצדה. קשה שלא
להתרגש כאשר מגלה לנו את החופרים בראשותו של הפרופסור יגאל ידון,
את חסודות ארסונותיו של הורדוס, על ציורי הקיר ועל הפסיפסים שבהם;
כאשר בזרק אור על אורה חיהם של הקבאים ועל מציאות החיים היהודיים
של ימי הבית השני.

המגילות התנכיות והאחרות שנמצאו במקום. מגילות לעינינו את ספרות
התקופה ואת חייה בפנים חדשות. כך מתחזקת החוליה שבינינו לבין
מצדה: משמעותה הסמלית לגבי דורגו עלתה מחדש ב"מצדה" של למדן,
וקומץ באמנים ובקו במקום עצמו לעלות אליו, לחוקרו ולספחו, עד שבא
מועד החשיפה הגדולה.

אולם לא רבים מתארים לעצמם כמה כרוכה חשיפתו של אתר כזה,
בכל חשיבותו הארכיאולוגית והלאומית. כל זמן שהיתה מצדה מכוסה עפר,
לא היה צורך לדאוג לשמירתה. העפר סמך עליה, כעת חייבים אנחנו
בשמירתה והפעולה לשיפור המקום ולשיפור נעשית בו בנד עם חשיפתו. סכומי
כסף גדולים וזמן ידרשו להשלמת המלאכה. נשתדל למצוא את הכסף ובקרה
שהציבור יבין את אס יהיה צורך להקיר רגלי מבקרים ממצדה עד שייכון
השימור.

כאמור, זהו, חברי הכנסת, רק מבחר קצר, מעין אפס קצהו, מכל
מכלול הבעיות שמסרד ראש-הממשלה מוצא את עצמו עוסק בהם.

ובכלל זה לא נגעתי כלל במעשיו של ראש-הממשלה עצמו. פעולותיו
שלו טובנות אולי יותר בהקשר של פעולת הממשלה כולה ולא של פעולות
מסרד ראש-הממשלה דווקא.

הקושי להקיף את בעיות מסרד ראש-הממשלה במקירה כזאת נובע
מאופיו המיוחד: שאר המשרדים יש להם בוכא עיקרי. מסרד ראש-הממשלה
הוא מעין צרור של יחידות שאין סן ההכרה שיהא בינן קשר עניני וסבפי.

אולם כמעט לכולם יש יסוד משותף: אלה הן יחידות כלל משרדיות, הן משרתות את כל משרדי הממשלה או את קצתם, אם זה חכנון כלכלי או סיוע טכני, סטטיסטיקה, הסברה, גנזך המדינה, או "קול-ישראל", שביחס אליו אנו עומדים בשלב מתקדם של הקמת רשות השידור.

אולי אפשר להוציא מכלל זה את היחידות העוסקות בהיירות במישרין או בעקיפין. אולי אין סיבה ארגונית לצרופן למשרד ראש-הממשלה דווקא, אף כי יש לכך סיבות ענייניות ומעשיות משכנעות. על-כל-פנים נדמה לי שאין לנו להתחרט על כך. נמצאו במשרד ראש-הממשלה יוזמה, העזה, כושר מעשה והחמדה שהעלו את התיירות לאחד מענפי ההסברה והמשק החשובים ביותר במדינה. במקרה זה בוודאי לא המדרש ש עיקר אלא המעשה.

וכ"עולה חדש" (יחסית) במשרד ראש-הממשלה, אולי מותר לי לומר, שיש בזה משהו אופייני. המשרד מסרב, חמיד סירב, לשקוט על שמריו ולשקוע בשיגרה. הוא חמיד מוכן להיחלץ למשימות חדשות. רעיונות, מבצעים ומפעלים זכו לא פעם לדחיפתם הראשונה - אף לגאולתם - במשרד זה.

יוזם, מחסיס, דוחף, עושה צבח ראשונה, עומד בפרץ בחנופת העזה כ כזהו משרד ראש-הממשלה וכזה הוא צריך להיות.